

Žarko Bašeski

Asphyxia / Zadušitev, 2017

23. 2.–3. 3. 2018
MMC KIBLA, Maribor

Zadnje delo Žarka Bašeskega z naslovom **Asphyxia / Zadušitev** (skulptura; silikon, najlon, naravni lasje; 200 x 180 x 160 cm), je mogočen simbol bivanjskega stanja sodobnega človeka. Delo lahko interpretiramo kot obupan krik človeštva, ki izdihuje v samomorilski agoniji. Agonijo predstavlja človekov čudaški poskus samomora.

Kar vidimo, je s strahom in grozo prežet človeški obraz, ki se – ujet v prozorno plastično vrečko – duši in hlata za zrakom, medtem ko se mu v mislih (video projekciji) pretakajo podobe čudovitih, prijetnih spominov iz njegovega življenja. Umetnik je ustvaril skulpturo s pomočjo simulacije človeškega mesa in kože z uporabo silikona, umetnih barv in las, da bi s tem poudaril človeku prirojeno meseno naravo ter njegovo fizično prisotnost v svetu sredi praznine, sredi ničla, v katerem zgolj lebdiyo podobe spominov. Projekcija takšne poplave spominov ob trenutku smrti tako še bolj poudarja prisotnost smrti v pričujočem delu.

Tihi krik moškega, ki se duši, obtožuje. Svet, v katerem danes živimo, je onesnažen, umazan, poln smeti in odpada. To je svet popolnoma uničene narave, industrijskih odpadkov, ki onesnažujejo gorovja in vode; svet, v katerem je postal človek degradiran in so ga nadomestili stroji; svet, kjer se počuti pomanjkljivega in izprijenega; svet, ki človeku ne pripada več; grozljiv svet, razdejan s strani sil, ki jih ne more več nadzirati; svet vojaških konfliktov, političnih manipulacij, prevar in laži. To je svet, v katerem človek ne more več obstajati in je edino, kar lahko naredi, da se bojuje za še en dih, preden nastopi neustavljivi stroj smrti.

Prozorna plastična vrečka, natakljena na človeško glavo, je zlahka prepoznaven simbol modernega časa. Neuničljiva plastična vrečka je vseprisotna. Na milijarde plastičnih vrečk se kopiči in ustvarja hribe, gore smeti, ki spreminjajo površje zemlje; plastične vrečke lebdiyo po površjih morja, s svojimi tokovi jih nosijo reke, prek polj jih raznaša veter, zatikajo se v krošnjah dreves, kotalijo se po ulicah, letijo v zraku, dušijo mesta ...

Delo Žarka Bašeskega, gigantska glava v plastični vrečki ter obraz z odprtimi usti v bivanjskem vakuumu, predstavlja grozljiv dokaz in hkrati silovit protest proti okoliščinam tega sveta, v katerih se človek duši; to je svet, ki mu ne more ubežati; svet, ki je postal smetišče, nad strupenimi hlapi tega smetišča pa se mesta dvigajo in migetajo kot strašljive prikazni.

Obenem to impresivno delo simbolizira svet, v katerem je Eros (življenjski nagon) podrejen Tanatosu (nagonu smrti). V takšnem svetu vlada smrt. Gre za simbol sveta, v katerem ni protesta, ker protest ni možen; ni zagona, ker je junaštvo jalovo; je samo fizika in nobene metafizike; seksualnost nadomešča transseksualnost; apoteoza postane nemogoča in preostane samo asfiksija (zadušitev).

Obraz tega človeka, njegov krč, plastično vrečko nadeto prek glave, odprta usta in tihi krik, vse to lahko prepoznamo tudi kot perverzno zadovoljstvo, pripeljano do skrajnosti; užiti zadovoljstvo ob soočenju s smrtjo. Užitek je mogoč le ob prisotnosti smrti.

Avto-erotična asfiksija ali davljenje pomeni namensko omejevanje dotoka kisika do možganov in s tem povečanje seksualnega užitka. Prav takšna, navidezna ali simulirana smrt ob soočenju z lastnim koncem ali končnostjo; velikanski šok ob srečanju lastnega telesa in realnosti lastne minljivosti; resničnost naših bežnih življenj na meji med obstojem in ne-obstojem – vse to poudarja trenutek, ko telo še uživa v delovanju svojih funkcij, pripeljanih do vrhunca in ekstaze, preden končno ne pade v roke smrti.

Na tem svetu, kjer smo obtičali, sta seks in kriminal edino, kar še preostane smrtnikom (Markiz de Sade) v potrditev lastnega obstoja nasproti grozi končnosti, nasproti neusmiljene narave in praznega neba, ki so ga bogovi zapustili že davno.

V pričujočem delu Žarka Bašeskega je vzdih strasti enak vzdihu smrti. Obrazni krč, izraz bolečine, ki se ne razlikuje od izraza užitka, kaže na mejnost, na ločnico, kjer se bolečina preobrazi v užitek, kjer je smrt potrditev življenja. Smrt povzroči erekcijo in prav ta skrajni rob, ta mejna točka, kjer nekaj postane svoje nasprotje, je točka, kjer se sodobni človek nahaja v današnjem svetu.

Asphyxia / Zadušitev ustvarja stanje večnega vračanja; resnična smrt ni več mogoča, ostaja samo še fascinacija nad nenehnim vračanjem v življenje in užitek. To je svet, kjer se življenje živi do poslednjega diha, ni preteklosti ne prihodnosti, ni udobja, odrešitve, zadovoljstva; to je svet, kjer obstaja samo senzualnost; namesto strukture je zgolj absurdna eksistenca.

Če se potrudimo slišati, kaj sporoča dušeci se človek izza plastične folije, bomo najbrž slišali "Umiram". To pa ni le metafora (metonimija) ultimativnega užitka, temveč tudi njegovega nadomestka: doživeti orgazem pomeni umreti. Orgazem je mala smrt (le petit mort). Smrt potrjuje življenje. Veselje do življenja obstaja samo zaradi primeža smrti.

Na koncu ostaja le krik, ne glede na to, ali priklicujemo smrt v ekstazi užitka, delamo samomor, ali smo žrtve nasilja. To je razlog, da lahko skulpturo Žarka Bašeskega skrčimo na eno samo idejo: človekov obstoj dandanes uničuje idejo o tem, da bi imel kakršenkoli pomen.

– Emil Aleksiev

(prevod iz angleščine Helena Fošnar)

Žarko Bašeski: *Asphyxia / Zadušitev*, 2017

skulptura; silikon, najlon, naravni lasje, 200 x 180 x 160 cm

Na ogled do 3. marca

2018.KID KIBLA podpirata Ministrstvo za kulturo RS in Mestna občina Maribor.

Projekt RISK CHANGE (2016–2020) sofinancira program Ustvarjalna Evropa Evropske Unije.

KIBLA

KID KIBLA je članica M3C (Mreže multimedijskih centrov Slovenije); mednarodne platforme X-OP Izmenjava operaterjev in producentov umetnosti; in Mreže centrov raziskovalnih umetnosti (McRU).